

Даклад тав. Чарвякова А. Г. на II Усебеларускім Зьезьдзе сялян-яўрэяў.

(Студзень 1928 году).

Таварышы, я перадаю вам гарачае і шчырае прывітаньне ад імя Цэнтральнага Камітэту Камуністычнай Партыі бальшавікоў Беларусі, а таксама ад Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай Партыі бальшавікоў Беларусі даручыў мне, перадаючы вам прывітаньне, адзначыць і тые прычыны, чаму камуністычная партыя з асаблівай прыемнасьцю вітае вас—сялян-яўрэяў. Калі, наогул, працоўнае яўрэйскае насельніцтва зьяўляецца дзецішчам Кастрычнікавай рэвалюцыі, дык яўрэй-сялянін удвойне зьяўляецца гэтым дзецішчам Кастрычнікавай рэвалюцыі.

Пры вырашэньні яўрэйскага пытання савецкая ўлад задалася мэтай прыстасаваньня яўрэйскага насельніцтва—«людзей паветра»—да вытворчай працы. Сярод тых мера прыемстваў, якія праводзяцца пад кіраўніцтвам нашай партыі савецкім урадам, надзяленьне яўрэяў зямлёй, прыстасаваньне іх да сялянскай гаспадаркі займае адно з найважнейшых месц. Сёння на зьезьдзе яўрэяў-сялян мы можам вялікім гонарам адзначыць, што гэтыя мерапрыемства савецкай улады са зможам сябе апраўдаваць і знаходзіць водгух сярод працоўных яўрэйскіх мас.

Мы вітаем вас і таму, што яўрэй-сяляне з першага году сваёй працы на зямлі вядуць сельскую гаспадарку пераважнасьцю на калектывных або арцельных падставах. г. зн. больш удакладна і спосабамі, чым яно вялося да гэтай пары каранымі земляробамі-сялянамі.

Вы добра ведаеце аб тым, што XV зьезд Усесаюзнай Камуністычнай Партыі, гаворачы аб далейшых задачах нашай гаспадарчага разьвіцьця, прызнаў, што мы павінны стаць на шлях шырокай калектывізацыі разрозьненых сялянскіх га-

падарак, што мы павінны ўсялякімі спосабамі падтрымліваць тых гаспадаркі, якія ўжо калектывізаваліся, што мы павінны зрабіць тых сялянскія гаспадаркі, якія працуюць калектывнымі метадамі, прыкладам для ўсяго нашага сялянства. І таму мы вас вітаем ня толькі як частку осялянства, але вітаем вас, як тую частку земляробаў, якія ў большасці вядуць гаспадарку больш удасканаленымі калектывнымі спосабамі.

Мала таго—партыя і ўрад вітаюць вас і таму, што вы зьяўляецеся прадстаўнікамі гэі яўрэйскай беднаты, якая разам з рабочай клясай і сялянствам Беларусі вяла барацьбу за вызваленне нашай краіны з-пад прыгнечання, за стварэнне Савецкай Беларусі.

Дазвольце-ж мне ад імя Цэнтральнага Камітэту Камуністычнай Партыі бальшавікоў Беларусі выразіць цвёрдую надзею, што той шлях, па якому пашлі працоўныя яўрэі, ідучы працаваць на зямлі,—ёсць верны шлях, які забяспечвае далейшае развіццё посьпехаў і дасягненняў Кастрычнікавай рэвалюцыі і канчатковае знішчэнне ўсялякага прыгнечання.

Таварышы, перад тым, як пачаць свой даклад, я хачу замест уступнай часткі дакладу прасіць прабачання за тое, што я, як старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Беларусі, ня маю пакуль што магчымасці карыстацца яўрэйскай мовай. Гэта, таварышы, не таму, што мы, як урад, лічым гэту мову непатрэбнай або лішняй на такіх, як ваш, сходах, на такіх зьездах. Зусім наадварот, сярод шэрагу пастанаў нашага ўраду па пытаннях нацыянальнай палітыкі ёсць таксама пастанова і аб тым, што яўрэйская мова, разам з беларускай, расійскай і польскай мовай, зьяўляецца ў Беларускай рэспубліцы мовай дзяржаўнай.

Сярод-жа пастанаў ЦК Кампартыі бальшавікоў Беларусі па нацыянальнаму пытанням і пастанова, у сілу якой кожны адказны працоўны Беларусі павінен ведаць ня менш як тры мясцовых мов і карыстацца гэтымі мовамі.

Зразумелая рэч, што мне, як старшыні ЦК БССР, трэба ведаць ня тры, а ў чатыры дзяржаўныя мовы і карыстацца гэтымі мовамі, калі я вяду партыю з працоўнымі.

Але, на жаль, я гэтага не маю сёння зрабіць, і таму лічу сваім абавязкам растлумачыць, што гэта зьяўляецца ня вынікам злой волі, а што гэта ёсць выпадковае зьявішча. Я маю надзею, што ў далейшыя часы, калі мы будзем разам жыць і працаваць, то дачакаемся і такога зьезду яўрэяў-сялян, на якім старшыня ЦК будзе рабіць даклад на яўрэйскай мове.

Агульнае значэньне Кастрычнікавае рэвалюцыі.

Таварышы! Кастрычнікавая рэвалюцыя паставіла на вырашэньне надзвычайна вялікія і важныя задачы: зьнішчыць стары парадак, старыя ўзаемаадносіны паміж людзьмі; зьнішчыць усялякае прыгнечаньне—эканамічнае, клясавае, нацыянальнае, перабудаваць сьвет на падставах сацыялістычнай сыстэмы гаспадаркі, весьці барацьбу за тое, каб зрабіць усіх роўнымі, вольнымі,—вось сэнс гэтых задач.

Гэтыя задачы намі ня выдуманы. Рабочая кляса, пачаўшы барацьбу 10 год таму назад, пачала выконваць сваю гістарычную ролю, як кляса гегемона, правадыра ў барацьбе за сацыялізм супроць капіталізму.

Такім чынам наша барацьба ня можа абмежавацца нашай рэспублікай, бо гэтая барацьба мае сусьветнае значэньне. Наша барацьба ёсьць пачатак далейшага разьвіцьця рэвалюцыі, бо Кастрычнік 1917 году ёсьць пачатак барацьбы за прамого сусьветнага Кастрычніка.

Першыя крокі Саветаў.

Кастрычнікавая рэвалюцыя пачалася паўстаньнем рабочых Петраграду, Масквы і іншых гарадоў. Да рабочых далучылася сялянства, якое не хацела ваяваць, а імкнулася дамоў, каб дзяліць панскую зямлю. Супроць рабочых і сялян паднялася ўся буржуазія старой Расіі. Да буржуазіі далучыліся дробна-буржуазныя элемэнт—інтэлігенцыя, служачыя, мяшчанства. Гаспадарка старой Расіі была зруйнавана, старая армія развалілася, старыя царскія ўстановы таксама апусьцелі, рускія чыноўнікі кінулі ўстановы, бо яны не хацелі працаваць з большавікамі. На ўсіх канцох быўшай Расіі ўтварыліся франты супроць Саветаў вялі вайну расійскія белавардзейскія афіцэрска атрады, дзе буржуазія, каб захаваць свае ўдзелы, старалася стаць на чале нацыянальных рухаў сярод розных нацыянальнасьцяў былой Расіі. Яны са страхэннай жорсткасьцю брылі працоўных хачелі заліць рэвалюцыю, хацелі аднавіць сваё панаваньне.

У гэтыя надзвычайна цяжкія часы нам прышлося будаваць дзяржаўны апарат намест міністарства і іншых устаноў—камісарыяты, нам прышлося наладжваць харчовую справу, нам прышлося строіць новую армію—Чырвоную гвардыю.

Ня глядзячы на страшныя ахвяры, рабочая кляса разам з сялянствам, пад кіраўніцтвам кампартыі, разграміла белавардзейцаў і захавала ўладу Саветаў.

Другі этап барацьбы за Саветы.

Скончыўшы імперыялістычную вайну і развязаўшы сабе рукі, сусьветная буржуазія пачала рыхтавацца дзеля нападу на Савецкую дзяржаву, каб зьнішчыць уладу Саветаў.

У 1919 годзе на палёх Беларусі пачалося наступленьне на Савецкую рэспубліку польскіх легіёнаў. Мы зрабілі-б памылку, каб лічылі, што наступленьне 1919 году было наступленьнем польскай арміі. Польская армія ў 1919 годзе адыгрывала ролю сусьветнага жандара. Яна была арганізавана сусьветнай буржуазіяй, каб весці барацьбу супроць улады Саветаў. Польская армія была абучана і знаходзілася пад камандваньнем французскіх камандзіраў, была адзета ў ангельскую вопратку, мела ангельскія ружжа, гарматы і г. д. Польская армія, урэшце, кармілася амэрыканскім салам, амэрыканскай белай мукой.

З гэтых прыкладаў відаць, хто і для чаго арганізоўваў польскую армію.

Тыя часы былі надзвычайна цяжкімі ў гісторыі ўлады Саветаў. Гаспадарка Савецкай рэспублікі прышла ў страшэнны заняпад. Прамысловасьць блізка што застанаўлівалася. Сельская гаспадарка ня мела коняў, ня мела інвэнтару, ня мела працаўнікоў для свайго разьвіцьця, гарады па-ступова зусім зьнішчаліся. У гарадох ня было ні электрычнасьці, ні вады, ні дроў. Рабочыя на фабрыках і заводах хоць і працавалі, але блізка што нічога не атрымлівалі на пражыцьцё. Пачаліся эпідэміі, ад якіх памірала многа народу.

У тыя дні можна было наглядаць трагічныя малюнкі на вуліцах гарадоў, калі галодны чалавек бег дадохлага каня і адразу ад гэтага каня кусок мяса, каб гэтым мясам накарміць сябе і сваю сям'ю. За галодным чалавекам на гэтага каня нападалі галодныя сабакі і разрывалі яго на часткі. А яўрэйскае насельніцтва ў тыя часы перажывала страшэнныя трагедыі пагромаў: як на Ывэіне, так і на Беларусі тыя, хто хваліўся сваёй дэмакратычнасьцю, грамілі, рэзалі, нішчылі, рабавалі яўрэйскае насельніцтва.

Банды Пятлюры, банды ўсялякіх польскіх генэралаў займаліся тым, што ўсялякімі спосабамі здзіекваліся над яўрэйскім насельніцтвам, а значы, што кожны яўрэй—гэта ёсьць бальшавік.

Камуністычная партыя прызвала рабочых ды сялян да самай рашучай барацьбы. Па прызыву кампартыі дзесяткі тысяч рабочых ўвайшлі ў шэрагі кампартыі, каб прыняць удзел у абароне сваёй працоўнай дзяржавы. Усе рабочыя прынялі ўдзел у барацьбе, аддаючы свае апошнія сілы на арганізацыю Чырвонай арміі. Сялянства таксама ішло за

кампартыяй, бо ходу назад ужо ня было, ды і не хацела ся-
лянства варочацца назад да генэральскіх часоў.

Напружыўшы ўсе свае сілы, мы ўтварылі магутную Чыр-
воную армію. У гэты-ж час польскай акупацыі пачалася
партызанская барацьба супроць паноў. Агульнымі сіламі
Чырвонай арміі і партызан польскі фронт быў прарваны—
Чырвоная армія дайшла да Варшавы. Праўда, потым нам
прышлося адыйсці, але гэта не змяніла сэнсу нашай пе-
рамогі летам 1920 году.

Мы разьбілі польскую армію, як сусветнага жандара;
мы, такім чынам, перамаглі ў барацьбе супроць сусветнага
капіталу.

Лета 1920 году адзначылася цэлым шэрагам рабочых
выступленьняў ва ўсіх буржуазных краінах. Рабочыя патра-
бавалі, каб буржуазія спыніла барацьбу супроць Саветаў.

Дзякуючы гэтаму, буржуазія не адважылася зноў напа-
даць на Саветы, і мы атрымалі магчымасьць мірнай працы.

Паласа мірнага будаўніцтва.

Капіталістычны сьвет думаў, што мы ня справімся з за-
дачамі мірнага будаўніцтва, што савецкія рэспублікі ня змо-
гуць аднавіць зруйнаванай сваёй гаспадаркі. Буржуазія
ўсяго сьвету спадзявалася на тое, што мы павінны будзем
урэшыце прызнаць сваю бясьільнасьць будаваць гаспадарку,
узмацняць сваю дзяржаву, што мы павінны будзем паклі-
каць да сябе на дапамогу буржуазію, што мы павінны бу-
дзем паступова адмовіцца ад савецкіх форм дзяржаўнасьці
і паступова станем на шлях буржуазна-дэмакратычнай рэс-
публікі. «Кастлявая рука голаду прымусіць бальшавікоў ад-
казацца ад улады»—так думала буржуазія.

Капіталістычны сьвет ня толькі не памагаў нам, а на-
адварот, усялякімі спосабамі перашкаджаў. Нам прышлося
весьці працу мірнага будаўніцтва сваімі сіламі і сваімі срод-
камі.

У нас было вадзанычайна мале сродкаў для таго, каб рас-
пачаць гэту працу. Фабрыкі і заводы амаль што ўсе стаялі.
Сельская гаспадарка была так зруйнавана, што не дала на-
ват тых сродкаў, якія неабходны самому сялянству для яго
існаваньня. Гароды нашы былі канчаткова зруйнаваны.

Але паступова мы пачалі выходзіць з гэтага надзвы-
чайна цяжкага становішча. Таксама, як у першыя гады існа-

3 поўным тэкстам дакумента можна
азнаёміцца ў бібліятэцы